

**PROTHEUS FELICITATIS
ET
MISERIAE CZECHICAE
S A T Y R A**

- Ó, staročeská země! Fueraus Pergama quondam!
 Olim caeruleo blýskábat vertice plešus
 Nudaque dřevěným šmatlábat noha s střevičkem
 Et longo tlustum pasábat fune životum.
- 5 Ante bokum latus pendeat z ocele kordus;
 Tunc faciem dlouhis ornabat Czechia fousis,
 Tunc sprostus contra prostabat županus auram.
 Vysoká cum chlupis obstabat čepice větris
 Et dušnas plícas teplábat z telete puntus
- 10 Atque klepans řemenis zavirábat kalhota břichum.
 Tunc železná bílas zavirábat vostruha botkas.
 Široká cum škrobenis exstabat punčocha krajkis.
 Tunc facalikus erat moderata vyšitus arte,
 Et penězis plenos monstrabant cingula váčkos.
- 15 Tunc quoque nazbíraný stringebant colla vobojećí,
 Florem Iberiacum svevit vazáre klobouko.
 Texerat et žlutis cum šosis kolarus oudos.
 Nadutý ex mosaze zavirábat knoflikus oras.
 Tunc gravitatis erat nosáre ujiconibus hůlkas.
- 20 Unum tresve dobros post tergus habere pacholkos,
 Tunc chlapus obdlouhlam novit nosáre sekerkam
 Et cum pace suas nadýmáre cum orgia dudas.
 Tuta propinabat sine rvačkis hospoda trunkos//
 Chasaque pívábat Pragae sine litibus hořkam.
- 25 Tunc lacino mastnas pekábat Rozina bábas
 Et sine koříncis coxit stará Martha kořalkam.
 Sex pro krejcaro pinsebat dcera koláčkos.

- Quando vobēd dābant, žehnābant fercula křížis.
Táta locum primum pensabat, **matka** secundum,
 30 Atque **synus** dexteram, capiebat **dcera** sinistram.
 Primus prae reliquis invasit **táta polívkam**,
 Postea **míchando** fuit ipsa **matička** secunda,
 Tunc faciente viam **bratro malá sestra** šahábat.
 Tunc erat in mensa bene pistus saepe **prasátkus**,
 35 Multis cum **křeno** fumabat **hovězina funtis**,
Polité s vodvářkou šmakábat **dušené masso**.
 Tunc licuit **tučnam** cultro **řezáre pečenkam**.
Hlubokus adstabat cum **roštis rendlikus hrušcis**
 Et propter **šmakum** cum multis **špička vokůrkis**.
 40 **Kuřata** cum **slepícis**, torrebat **prasata rožnus**,
Telata nožus acer, sed **tlustas Kuthanus hussas**.
 Undique cum **hustis** stagnabat mensa **vomáčkis**.
 Tunc licuit **velkas** cum **sejro papati buchtas**
 Et pariter **šmačnas zubus kousare topinkas**.
 45 Tunc bene **šmakábat** cum **kaša pernikus alba**
 Unaque perpetuam fundebat **mísa studánkam**.
Slanina per **bohatum vykoukábat** pingvior **hrachum**
 Vastaque promebat cum **kroupis olla smetanam**.
 Tunc licuit crassos **lžicis** captare **škraloupos**.
 50 Postea **příspálenas** poterat **zub** rodere **homolkas**,
 Donec **česká** bonam **dokonáret měchura** mensam.
 Tunc quoque **pívábant** moderatis oribus **hořkam**,
 In **kapsa** nullas tulerat **šenkýřka pověrkas**,
 Non dedit a **čerto** latas in **dolia čáras**.
 55 Tunc sine **kvasnička**, sub **pěnka sládkus** olebat
 Et bene sicatas **tekábat pivkus** in **hubas**.//
 A pice **voněbat korbelus** intus et extra.
 Tunc recreare **staras** solitus ravisius **hlavas**,
 Cum ratione proba **stolis** inducere **žertos**.

- 60 A mensa stantes **mývábant** ordine **rukas**:
 Tunc **synus** extemplo fundebat z **konve vodičkam**
 Et mantile **očis** porexit **dcera** modestis.
 Postea **písničkyas** zpívábant **po stole svatas**
 Proque **daris** largum **vzývábant** carmine **Bohum**,
 65 Vel simul antiquas **říkábant** ordine **knížkas**
 Et de more **pias** soliti **povídáre** **pohádkas**.
 Tunc in cista **otcus**, **zdřímábat** **matka** sed infra,
 Et **synus** in **trnože** cum **sestra** verba ferebant,
 Verba, sed ad castos semper **vedoucia** **mrvos**.
 70 Sic **staročeská** dabant **verecunda** laeta **životum**,
 Dum **stará** catholicos habitabat **víra** penates
 Et **kněz** Divinas **vykonábat** v **koste**le **službas**.
 Sed postquam **bratros** vidit **bez košile** nudos,
 Czechia **plakantes** ac **hřích**os addere ad **hřích**os,
 75 Dumque Taboritas sese **strkáre** per urbes
 Et **běháre** truces **mícháre**que **sacra** profanis,
Města simul **chalupy** **plapolárent** funditus **ohnis**.
 Qualis **bída** fuit! Qualis **běhavka** **strachusque**!
 Et dum **zavalenos** **zverbávit** **Žiška** **pacholkos**
 80 Et **Lenivum** Pragae **vyhnávit** z **postele** **Vaškum**.
 Dum pepulit s **cepis** **mečisque** **holisque** **vojákos**
 Atque suo **pražskas** implevit milite **bránas**.
 Qualis **bída** fuit! Qualis tunc **trampota** clero!
 Dum pedes ad **častam** **chodívábat** **Žiška** **procházkam**
 85 **Chasa**que per **capas** **vytahábat** z **kláštera** **mnichos**
 Atque s **cepis** **zbitos** crudeliter ense **necabat**
 Et **Bohu** **posvěcen**as **faedabat** crimine **pannas**.
 Quae tunc **hanba** fuit, quae tunc Vestalibus **hrůza**,
 Et dum **Pražákos** **conversos** v **housata** vidit, //
 90 **Hussus** **Wicleficus** **nacpábat** **housata** **libris**
Housataque totum **zmotáverunt** dogmate **clerum**

Et Pragae haereticis šlapábant compita nohis.
Qualis světus erat! Qualis tunc undique řádus!
Calamitas s cibulí, macerata miseria s voctem.

- 95 Tunc vyzunkábant staročeskam gutture víram,
Insuper et svěcenos epotavere kalíchos.
Et licet hos kalíchos Hussitis Papa vetaret,
Hi tamen haerebant sitibundis semper ab hubis,
Donec ad obecnium zvávit Constantia sněmum.
100 Hic postquam tvrdá pugnavit fortiter hlava,
Pečenus est Hussus, reliquis dux tlostior husis;
Sed pečenka fuit nigro dignissima čerto.
Kantora špíkávit similis Smrtholka Kubičkum
Ztrestávitque pari Jarolímum fune Pyragmon.
FINIS REBELIONIS//

Textověkritický aparát

Sigla:

H₁ = *Protheus felicitatis et miseriae Czechicae. Satyra* - vydání 1715(?), exemplář Strahovské knihovny, sign. A O XVI 18, přív. 6.

H₂ = *Protheus felicitatis et miseriae Czechicae. Satyra* - vydání 1715(?), exemplář Památníku národního písemnictví, dnes nezvěstný (viz pozn. 9).

A = *ALLEGORIA. Protheus felicitatis et miseriae Čechicae. Staročeská země. Satyra* - vydání 1817.

(V případech textových variant mezi **H₁** a **A** se rozumí samo sebou, že tyto odlišnosti se týkají i **H₂** a **A**, pokud není uvedeno jinak.)

3 Nudaque] **A**: Nudaquae **H₁** s střevičkem] střevičkem **A** || 4 pasábat] pasábant **A** || 5 pendebat] visábat **A** || 7 prostabat] **A**: prostábat **H₁** županus] župannus **H₂** || 9 teplábat] **H₂**: teplabat **H₁** || 11 zavírábat vostruha] zapínábat ostruha **A** || 12 exstabat] extabat **A** krajkis] krajcis **A** || 13 facalikus] **A**: facilikus **H₁** || 14 váčkos] **H₂**: vačkos **H₁** || 15 nazbíraný] nasbírané **A** vobojcí] obojky **A** || 16 Florem Iberiacum] Florus Iberiacos **A** vázáre] **H₂**: vazáre **H₁** klobouko] klo-